

ŚLĄSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO
W CZĘSTOCHOWIE, ISO 9001:2000

42-200 Częstochowa, ul. Ks. Kard. S. Wyszyńskiego 70/126
☎ 34 377 01 00, 34 377 01 01; fax 34 362 04 89
e-mail: sodr@odr.net.pl, www.czwa.odr.net.pl

Oddział w Bielsku-Białej
43-300 Bielsko-Biała, ul. Gen. M. Boruty Spiechowicza 24
☎ 33 814 45 41, 33 827 34 40; fax 33 814 45 27
e-mail: Bielsko@odr.net.pl

Oddział w Mikołowie
43-190 Mikołów; ul. Gliwicka 85
☎ 32 325 01 40, 32 325 01 50; fax 32 325 01 44
e-mail: Mikolow@odr.net.pl

Działy:

Ekonomiki , Częstochowa	☎ 34 377 01 10
Metodyki, Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw Częstochowa	☎ 34 377 01 14
Przedsiębiorczości, Wiejskiego Gospodarstwa Domowego i Agroturystyki , Częstochowa	☎ 34 377 01 09
Systemów Produkcji Rolnej, Standardów Jakościowych i Doświadczalnictwa , Mikołów	☎ 32 325 01 56

Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego

w Będzinie

42-500 Będzin, ul. Małachowskiego 22, ☎ 32 267 74 35
e-mail: PZDR.Bedzin@odr.net.pl

w Bielsku-Białej

43-300 Bielsko-Biała, ul. Gen. M. Boruty Spiechowicza 24
☎ 33 814 93 48, e-mail: PZDR.Bielsko@odr.net.pl

w Bieruniu - Lędzinach

43-155 Bieruń ul. Turystyczna 1
☎ 32 326 70 95, e-mail: PZDR.Bierun@odr.net.pl

Cieszynie

43-400 Cieszyn, ul. Kraszewskiego 13, ☎ 33 852 08 94
e-mail: PZDR.Cieszyn@odr.net.pl

w Częstochowie

42-200 Częstochowa, ul. Radomska 2, ☎ 34 362 72 54
e-mail: PZDR.Czestochowa@odr.net.pl

w Gliwicach

44-100 Gliwice, ul. Zygmunta Starego 17, ☎ 32 231 08 24
e-mail: PZDR.Gliwice@odr.net.pl

w Kłobucku

42-100 Kłobuck, ul. Okólna 3, ☎ 34 310 01 00
e-mail: PZDR.Klobuck@odr.net.pl

w Lublińcu

42-700 Lubliniec, Pl. Konrada Mańki 10, ☎ 34 351 30 20
e-mail: PZDR.Lubliniec@odr.net.pl

w Mikołowie

43-190 Mikołów, ul. Gliwicka 85, ☎ 32 325 01 51
e-mail: PZDR.Mikolow@odr.net.pl

w Myszkowie

42-300 Myszków, ul. Pułaskiego 6, ☎ 34 313 71 60-2
e-mail: PZDR.Myszkow@odr.net.pl

w Pszczynie

43-200 Pszczyna, ul. Kopernika 14, ☎ 32 210 33 28
e-mail: PZDR.Pszczyna@odr.net.pl

w Raciborzu

47-400 Racibórz, ul. Ludwika 4, ☎ 32 415 26 10
e-mail: PZDR.Raciborz@odr.net.pl

w Rybniku

44-200 Rybnik, ul. J. F. Białych 7, ☎ 32 423 77 71
e-mail: PZDR.Rybnik@odr.net.pl

w Tarnowskich Górach z siedz. w Nakle Śląskim

42-620 Nakło Śląskie, ul. G. Morcinka 9 a, ☎ 32 285 18 47
e-mail: PZDR.Tarnowskiegory@odr.net.pl

w Wodzisławiu

44-300 Wodzisław, ul. Kubsza 28 c, ☎ 32 455 17 06
e-mail: PZDR.Wodzislaw@odr.net.pl

w Zawierciu

42-400 Zawiercie, ul. Obrońców Poczty Gdańskiej 95
☎ 32 672 87 43, 671 68 26

e-mail: PZDR.Zawiercie@odr.net.pl

w Żywcu

34-300 Żywiec, ul. Batorego 16 (budynek KRUS), ☎ 515 275 903...7
e-mail: PZDR.Zywiec@odr.net.pl

W NUMERZE

str.

Z ŻYCIA ŚODR

Twój rynek.....	2
Anna I Krzysztof Cierpiński.....	3

SPECJALIŚCI RADZĄ

Winnice w woj. śląskim - czy to możliwe?.....	5
Informacja WIORiN w Katowicach.....	7
Metody renowacji łąk i pastwisk.....	8
Uszkodzenia mrozowe roślin sadowniczych.....	10
Białko z własnego pola.....	11
Trzmielę - znaczenie i ochrona.....	12
Zakaz żywienia mączkami mięsno-kostnymi.....	13
Posprzątajmy w magazynach zbożowych.....	15
„Pedicure” u konia.....	16
Profilaktyka w chowie drobiu.....	17
Zioła w diecie zwierząt gospodarskich.....	19
Informacja z ARR	20

ŚRODOWISKO W KTÓRYM ŻYJEMY

Realizacja inwestycji w pierwszą biogazownię kontenerową na Śląsku idzie pełną parą!.....	21
---	----

NOTOWANIA

.....	22
-------	----

ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH

Aktualności z ARiMR.....	25
--------------------------	----

SYGNAŁY

Konkurs Wojewódzki „Mistrz Wiedzy Rolniczej 2013”.....	27
Realizacja programu zwalczania choroby Aujeszky'ego... ..	28
Dopłaty do materiału siewnego z ARR.....	30
Edukacja w gospodarstwie.....	30
Rękodzieło sposobem na siebie.....	32
Zagłębiowska gala pszczelarska.....	33
Warsztaty w Miedźnej.....	34

KĄCIK PSZCZELARSKI

.....	35
-------	----

ROK W OGRODZIE

.....	36
-------	----

KĄCIK GOSPODYNI

.....	42
-------	----

Przyjmujemy do druku

**REKLAMY, OGŁOSZENIA, ARTYKUŁY
SPONSOROWANE - zgodnie z cennikiem.**

Drobne ogłoszenia rolników zamieszczamy bezpłatnie.

PRENUMERATĘ można zamówić bezpośrednio

w redakcji lub u doradców.

*Redakcja nie odpowiada za treść reklam, ogłoszeń
i artykułów sponsorowanych. Redakcja zastrzega
sobie prawo do dokonywania skrótów
i przetwarzania materiałów prasowych.*

ADRES WYDAWCY I REDAKCJI

ŚLĄSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO, ODDZIAŁ W MIKOŁOWIE
ul. Gliwicka 85, 43-190 Mikołów, skr. poczt. 85, ☎ 32 325 01 41, 32 325 01 57
e-mail: M.Hankiewicz@odr.net.pl; B.Pieter@odr.net.pl

REDAKCJA

Maurycy Hankiewicz – redaktor naczelny, Barbara Gąsiorowska
Skład komputerowy: Bernadeta Pieter, Karina Kwaśniewska
Fot. na okładce – K. Kwaśniewska

ŚODR, nr 1/2013

ZAKAZ ŻYWIENIA MĄCZKAMI MIĘSNO-KOSTNYMI WCIAŻ AKTUALNY

Mączki mięsno-kostne charakteryzują się wysoką zawartością białka o dużej strawności i korzystnym składzie aminokwasowym. Dlatego były bardzo cenione jako źródło taniego, wysoce wartościowego białka paszowego. Byłyby nadal cenione i stosowane, gdyby nie obowiązujący, administracyjny zakaz ich stosowania w żywieniu zwierząt. Wprowadzono go rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) 999/2001 z dnia 22 maja 2001 roku ustanawiającym zasady dotyczące zapobiegania, kontroli i zwalczania niektórych przenośnych gąbczastych encefalopatii (Dz.U. L147 z 31.05.2001 r.).

Przypomnę, że zakaz ten wprowadzono po fali rozprzestrzeniania się choroby wściekłych krów (encefalopatii gąbczastej – BSE), kiedy to stwierdzono, że przyczyniło się do tego karmienie bydła paszami zawierającymi mięso i kości innych chorych krów. Istnieje obawa, że priony wywołujące BSE powodują u człowieka odmianną chorobę Creutzfeldta-Jakoba, prowadzącą do obumierania komórek mózgu. Szacuje się, że u nas przed wejściem w życie tego zakazu, mączki mięsno-kostne stanowiły ok. 20% w bilansie białka paszowego. Obecnie ich brak w żywieniu zwierząt, musi być zastąpiony większą ilością poekstrakcyjnej śrutu sojowej. A to, przy stale rosnących jej cenach, skłania do podejmowania działań w kierunku zniesienia tego zakazu w żywieniu drobiu i trzody chlewnej, jako że u tych zwierząt nie stwierdzono dotychczas encefalopatii gąbczastej.

Postuluje się, aby mączki mięsno-kostne pochodzące od przeżuwaczy były nadal wykluczone w żywieniu zwierząt, a przywrócone jedynie mączki pochodzące od świń i drobiu dla zwierząt innych niż przeżuwacze. Ponadto, w celu wykluczenia kanibalizmu byłby nadal utrzymany zakaz stosowania mączek dla zwierząt tego samego gatunku, z którego pochodzą mączki. Dopuszczalne byłoby jedynie

krzyżowe skarmianie mączek, czyli mączki pochodzące z drobiu przeznaczone byłyby dla świń, a mączki pochodzące ze świń przeznaczone byłyby dla drobiu. Polska przychyliła się do wprowadzenia w życie tych postulatów i przedstawiciele naszego kraju podejmują działania w tym zakresie na forum Unii Europejskiej. Na ich wniosek problem zniesienia zakazu stosowania mączek mięsno-kostnych w paszach dla drobiu i trzody chlewnej był przedmiotem dyskusji na posiedzeniu Rady Unii Europejskiej w lutym 2011 roku. Stwierdzono wówczas, że to co się proponuje nie jest jeszcze wystarczającym zabezpieczeniem przed powtórzeniem się scenariusza z BSE. Chodzi o opracowanie testów, w wyniku których można będzie odpowiedzieć jakiego rodzaju mączki dodano do paszy. Bowiem do tej pory określa się jedynie występowanie lub nie występowanie elementów pochodzenia zwierzęcego w paszy. Są to powody dla których Komisja Europejska nie jest jeszcze gotowa na zniesienie tego zakazu.

Dano jednak nadzieję, że do dyskusji można wrócić jesienią 2011 roku, ze względu na bliską ukończenia weryfikację niezbędnych narzędzi kontroli. Od razu pojawiły się w mediach spekulacje, że najprawdopodobniej zakaz zostanie zniesiony w drugiej połowie 2012 roku. Zareagował na nie Główny Lekarz Weterynarii wydając już z dniem 07.07.2011 roku oświadczenie w sprawie zakazu żywienia zwierząt gospodarskich mączkami mięsno-kostnymi w którym czytamy między innymi .. „W związku z doniesieniami pojawiającymi się w środkach masowego przekazu, dotyczącymi zakazu żywienia zwierząt gospodarskich mączkami mięsno-kostnymi, oświadczam co następuje: Nie jest prawdą, że Komisja Europejska podjęła decyzję o zniesieniu z dniem 1 czerwca 2012 roku zakazu stosowania mączek mięsno-kostnych

w żywieniu zwierząt gospodarskich. Rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji może nieść za sobą negatywne konsekwencje dla polskich rolników, jak i dla całego kraju w świetle konieczności przestrzegania wspólnotowych zasad bezpieczeństwa żywności. **Stosowanie mączek mięsno-kostnych w żywieniu zwierząt gospodarskich jest niezgodne z prawem i nie zostały podjęte żadne wiążące decyzje związane ze zwolnieniem tego zakazu”.**

W kwietniu 2012 roku Główny Inspektorat Weterynarii wydał ulotkę, mającą charakter odezwy albo apelu do rolników, której treść przytaczam:

Szanowni Rolnicy, hodowcy zwierząt gospodarskich

W związku z niepokojącym wzrostem liczby przypadków nielegalnego stosowania mączek mięsno-kostnych w żywieniu zwierząt gospodarskich oraz stanowczym pismem skierowanym w tej sprawie przez Komisję Europejską do Rządu RP informuję, co następuje:

Zakaz stosowania mączek mięsno-kostnych w żywieniu zwierząt gospodarskich nie został zniesiony i nie przewiduje się jego odwołania.

Nadal obowiązuje bezwzględny zakaz stosowania mączek mięsno-kostnych w żywieniu zwierząt gospodarskich.

Każdy rolnik, który podejmuje decyzję o nielegalnym zastosowaniu w żywieniu zwierząt gospodarskich mączek mięsno-kostnych, musi liczyć się z dotkliwymi sankcjami finansowymi i karnymi, między innymi:

- zgłoszeniem nielegalnej działalności do organów ścigania,
- przeszukaniem gospodarstwa z udziałem Policji, na okoliczność nielegalnego posiadania mączek mięsno-kostnych,
- nałożeniem przez Sąd kary grzywny w wysokości nawet ponad 1 mln złotych,
- zniszczeniem paszy, w której

stwierdzono obecność mączek mięsno-kostnych na koszt właściciela,

- blokadą stada zwierząt wraz z zakazem ich sprzedaży i wprowadzania do obrotu.

W konsekwencji blokady, zwierzęta będą kierowane do uboju w rzeźniach, a otrzymane produkty będą poddawane utylizacji na koszt właściciela lub przeznaczane do produkcji karm dla zwierząt domowych lub mięsożernych zwierząt futerkowych.

Biorąc pod uwagę powyższe, przypominam Państwu, że zastosowanie mączek mięsno-kostnych w żywieniu zwierząt gospodarskich naraża rolnika na ogromne straty finansowe oraz poważne problemy natury karno – administracyjnej. Użycie do żywienia zwierząt mączek mięsno-kostnych jest przestępstwem zagrożonym, według prawa polskiego, karą grzywny, karą ograniczenia wolności do roku lub obiema karami łącznie.

Zastępca Głównego
Lekarza Weterynarii
Jarosław Naze

Jak na razie powyższy apel jest nadal aktualny (przynajmniej na dzień 02.01.2013 kiedy ten artykuł powstał), gdyż zakazu skarmiania mączek mięsno-kostnych nie zniesiono. Komisja Europejska jest nieugięta, powołuje się na występowanie nielegalnych procedur stosowania mączek w paszach dla zwierząt, które regularnie się stwierdza w niektórych krajach, w tym również w Polsce.

W 2011 r. służby weterynaryjne w Polsce pobrały ok. 3 tys. próbek pasz od rolników i wytwórni pasz. W wyniku kontroli stwierdzono, że 1,88 proc. zawierało mączki mięsno-kostne. W 2010 r. było to 1,65 proc., w 2009 r. - 2,65%, a w 2008 r. - 2,86%. Dla tych służb problemem jest to, że nie mogą rozpracować kanałów dystrybucji mączek z wytwórni do osób skarmiających je zwierzętami. W każdym przypadku osoba taka twierdzi iż nie zna dostawcy mączek. Właśnie to nadaje powagi problemowi do rozwiązania, gdyż przytoczone dane odnoszą się nie do wszystkich posiadaczy zwierząt, a tylko do tych u których przeprowadzono kontrolę i tym samym wiele przypadków jest nie

wykrytych Wzbudza to obawy co do zagrożenia dla konsumenta ze strony produktów zwierzęcych, które pochodzą od zwierząt żywionych dodatkami niewiadomego pochodzenia. Warto wziąć pod uwagę fakt, że bezpieczeństwo stosowania mączek w żywieniu zwierząt zależne jest od surowca z którego one powstały. Bowiem zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającym przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi i uchylającym rozporządzenie (WE) 1774/2002 (Rozporząd. o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego pod względem zagrożenia dla zdrowia ludzi i zwierząt dzieli się na kategorie:

- **Kategoria 1** - zwierzęta zakażone lub podejrzane o zakażenie TSE, materiał szczególnego ryzyka, zwierzęta domowe, egzotyczne z cyrków i ogrodów zoologicznych, zwierzęta laboratoryjne, osady z oczyszczalni zakładów przetwarzających materiały SRM lub zakładów pozyskujących SRM, produkty zwierzęce zawierające substancje zabronione – mogą być przeznaczone jedynie do spalania,,
- **Kategoria 2** - treść przewodu pokarmowego ssaków, osad zakładów przetwarzających lub pozyskujących materiał kategorii 2 i 3, produkty zawierające niedopuszczalne pozostałości (hormony, leki, kokcydiostatyki) inne uboczne produkty zwierzęce nie wymienione w kategorii 1 i 3 w tym zwłoki zwierząt gospodarskich – mogą być przeznaczone do spalania lub do produkcji biokomponentów (nawozy organiczne, polepszacze gleby),
- **Kategoria 3** - niejedzone przez ludzi produkty uboczne pochodzące od zwierząt, dopuszczonych w badaniach przedubojowych do łańcucha pokarmowego człowieka, środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego nie zagrażające zdrowiu zwierząt i ludzi oraz wycofane głównie z przyczyn handlowych środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego, które pierwotnie

przeznaczono do spożycia przez ludzi – mogą być przeznaczone do spalania lub do produkcji biokomponentów (nawozy organiczne, polepszacze gleby) albo na paszę.

A zatem, na paszę mogą być przeznaczone tylko produkty pochodzące ze zwierząt, których nie wyeliminowano z produkcji żywności dla ludzi. Jeżeli ktoś oficjalnie twierdzi, że nie wie od kogo nabył składnik paszy, to trzeba przyjąć, że nie wie z czego i jak powstał ten składnik i jakie mogą być konsekwencje zdrowotne dla żywionych zwierząt, a także dla osób obsługujących te zwierzęta oraz dla konsumenta produktów pochodzących od tych zwierząt. Trzeba założyć, że wątpliwa jest prawdziwość jego informacji o łańcuchu pokarmowym zwierząt zbywanych do rzeźni. A więc, nieprzestrzeganie jednego zakazu, pociąga za sobą nieprzestrzeganie innych zasad. A to z kolei rzutuje na brak świadomości co do istoty obowiązującego „Prawa Żywnościowego”, pod pojęciem którego rozumie się pakiet przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych, regulujących kompleksowo sprawy żywności, ze szczególnym uwzględnieniem maksymalnego wyeliminowania z jej strony zagrożeń dla konsumenta. Regulacje te obejmują wszystkie etapy produkcji, przetwarzania i dystrybucji żywności oraz pasz, wykorzystywanych w żywieniu zwierząt, których produkty trafiają na rynek żywnościowy. Poszczególnym etapom przyporządkowane są działania prowadzonej polityki nadzoru „od pola do stołu”, czyli kontroli, czy na każdym z nich przestrzegane są wymogi.

Jednym z tych aktów prawnych jest ustawa z dnia 16 grudnia 2005 roku o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz.U. 17/2006), której art. 9 ust. 1 punk t2 mówi, że produkty pochodzenia zwierzęcego mogą być wprowadzone na rynek, jeżeli zostały pozyskane od zwierząt lub ze zwierząt lub są zwierzętami, które były karmione paszami spełniającymi wymogi określone w przepisach o paszach. Ze względu na powyżej opisywany zakaz pasze zawierające mączki mięsno-kostne nie spełniają wymogu prawa paszowego. A w ogóle prawo paszowe wymaga skarmiania

pasz pochodzących od podmiotu będącego pod nadzorem weterynaryjnym, czyli zarejestrowanego w powiatowym inspektoracie weterynarii. Tym samym odpowiedź, że nie wie się od kogo którakolwiek ze stosowanych pasz pochodzi, dyskwalifikuje tę paszę i dyskwalifikuje zwierzęta nią żywione, a także produkty pochodzące od tych zwierząt.

Wzbudza to również obawy, czy przy takiej świadomości nie braknie woli do nabywania mączek tylko z legalnego źródła, skoro obecnie kupuje wyłącznie z zakazanego źródła. Legalne źródło zapewni że mączka pochodzi z wytwórni będącej pod urzędowym nadzorem inspekcji weterynaryjnej, która kontroluje prawidłowość procesów technologicznych przetwarzania ubocznych produktów zwierzęcych i jakość produktu końcowego. Pobierane są próbki mączek mięsno-kostnych do badań laboratoryjnych celem sprawdzenia czystości mikrobiologicznej. To sprawia, że przeniesienie czynników patogennych przez mączki mięsno-kostne jest ograniczone do minimum. Jest jednocześnie obawa, czy przy takiej świadomości nie braknie woli do skrupulatnego przestrzegania zasady żywienia krzyżowego. A przecież w przyrodzie kanibalizm nie jest zjawiskiem powszechnym i dlatego nie ma powodu aby go szerzyć w chowie zwierząt utrzymywanych przez człowieka.

To jest jeden z powodów, że Komisja Europejska nie kwapi się do zniesienia zakazu skarmiania mączek mięsno-kostnych drobiem i trzodą chlewną. Aby zmienić jej nastawienie trzeba najpierw wyeliminować nielegalny obrót mączkami mięsno-kostnymi.

Źródło:

1. Iwona Dyba, „Zakazana polska soja”, Farmer 12/2012
2. Dominika Stancelewska, „Grozi nam deficyt białka?”, Tygodnik Rolniczy 13/2011
3. Dominika Stancelewska, „Problem z mączkami”, Tygodnik Rolniczy 43/2012
4. www.portalspozywczy.pl/mieso/wiadomosci/giw, „Mączek mięsno-kostnych nie można dodawać do pasz”, PAP 4.12.2012
5. www.wetgiw.gov.pl, ulotka Głównego Lekarza Weterynarii w sprawie nielegalnego stosowania mączek mięsno-kostnych w żywieniu zwierząt gospodarskich (18.04.2012 r.)
6. www.wetgiw.gov.pl, oświadczenia Głównego Lekarza Weterynarii z dnia 7 lipca 2011 roku w sprawie zakazu żywienia zwierząt gospodarskich mączkami mięsno-kostnymi (7.07.2011 r.).

Marcin Jakubowski
ŚODR, Oddział w Bielsku-Białej